

STALIŠČA so celote prepričanj, čustev in vrednostnih ocen v odnosu do različnih socialnih situacij in objektov, ki delujejo kot trajna pripravljenost za določen način vedenja.

Stališča povezujejo tri temeljne duševne procese: spoznavne, čustvene in motivacijske → vsebujejo komponente: **-Spoznavna ali kognitivna komponenta:** Vsebuje znanje, informacije o pojavu/dogodku, o katerem oblikujemo stališče.

-Čustvena komponenta: Pozitivna in negativna občutja in ocenjevanja objektov stališč. Ponavadi sta kognitivna in čustvena komponenta ustaljeni med seboj. Npr. *smatramo nogomet za brutalno igro in ga zato ne maramo.*

-Vredna ali konativna komponenta: Črežnja posameznika, da deluje na določen način na objekt stališč: pripravljenoost posameznika za delovanje, ne za dejavnost samo. Npr. *demonstracije ali pa le razpravljanje s prijatelji.*

-Stereotipi: so posplošene in poenostavljene sodbe o drugih ljudeh oz. družbenih skupinah.

-Predsodki: so vrsta stališč, ki niso upravičena, argumentirana in preverjena. Spremljajo jih močna čustva in so odprta na spremembe.

Stereotipi so neke vrste predstojna predsodkov. Nastanejo kot rezultat sklepanja na osnovi pomanjkljivih informacij in naše potrebe, da poenostavimo kompleksnost pojavov in dogajanj v svetu.

Vrste predsodkov in stereotipov;

-Etični in rasni predsodki in stereotipi (npr. Škoti so skopi).

-Spolni predsodki in stereotipi.

-Religiozni predsodki in stereotipi.

-Predsodki do raznih manjšin (homoseksualcev, duševno prizadetih, političnih manjšin ...)

Vzroki za nastanek stereotipov in predsodkov

-Nastanejo s procesom vzgoje in socializacije.

-Večina jih ima izvor v otroštvu.

-Glavna dejavnika: družina in šola.

-Nastane zaradi frustracij, ki jih doživljajo posamezniki: Namesto, da bi takojšeno jezo, agresivnost usmerili na situacije, ki so dejansko povzročile njihov neuspeh, se preusmerijo na pripadnike manjšinskih skupin /grešni kozli.

-Potreba, da uredimo informacije o svetu in da poenostavimo kompleksnost pojavov in dogajanj – razvstimo ljudi v manjše število.

Vpliv predsodkov in stereotipov na obnašanje

Ogovarjanje: pripovedovanje šal o pripadnikih teh skupin. **Izogibanje medsebojnih odnosov** s predstavniki teh skupin.

Diskriminacija, kratek osnovnih državljskih pravic tem osebam (npr. neenaka možnost šolanja, zaposlitve ...).

Nasilje, fizični napadi oseb, Genocid.

Vpliv stereotipov in predsodkov na odnose z različnimi socialnimi skupinami

-Če imamo do njih zadržana (npr. do zdravnikov), bomo do vseh članov naklonjeni, zadovoljni, da smo ga srečali.

-Boli pogosti so negativni predsodki, ki povzročajo krivice, zapostavljanja, diskriminacijo.

-Predsodki vplivajo na razvoj samospoštovanja in lahko povzročijo nizkega in občutek manjvrednosti manjšine v odnosu do dominantne skupine, pri tej pa občutek večvrednosti. *Značilno predvsem za rasne in etične stereotipe in predsodke.*

-Izogibanje stikov in nasilje do predstavnikov teh skupin.

Razvoj in spreminjanje stališč

Na razvoj vplivajo:

-Okolje: vpliv družine, skupine vrstnikov, vzornikov, medijev. Vpliva tudi širša družbena skupnost, narodnost, razredna pripadnost. **Osebnostne lastnosti o pojavih, o katerih oblikujemo stališča.** Vpliv teh informacij potrjuje tudi **teorija kognitivne disonance:** Po njej delujemo neskladje med stališči kot izrazito neugodje, ki deluje na nas kot motiv, ki nas vzpodbuja, da bi to neskladje odpravili. **Spoznanja, ki niso v skladu z našimi stališči, izrinjamo iz zavesti.** To ni vedno mogoče in tako nove informacije vodijo do novih stališč.

-Osebnostne lastnosti posameznika: trenutne potrebe in motivacija ter trajna osebnostna struktura posameznika. Do pojavov, ki zadovoljujejo naše potrebe, bomo imeli pozitivno stališče, do tistih, ki pa ovirajo zadovoljevanje naših potreb, pa negativnega.

-Sposobnosti, znanje in informacije o pojavih.

Stališča je na splošno težko spreminjati in sicer zaradi:

-Selektivni značaj našega zaznavanja: zaznavamo stvari, ki so v skladu z našimi stališči, izogibamo pa se seznanjanja s podatki, ki niso v skladu z njimi.

-Človek si želi, da bi bila njegova stališča v skladu s stališči skupine, ki ji pripada.

-Uporaba različnih obrambnih mehanizmov, s katerimi skušamo zmanjšati vrednost podatkov, ki niso v skladu z našimi stališči.

Sprememba stališč lahko povzročijo isti dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje stališč:

-Prehod iz ene skupine v drugo, ki ima drugačija stališča. Npr. selitev iz mesta na podeželje, sprememba šole.

-Sprememba osebne situacije: npr. da nam družba, do katere imamo negativno stališče, izreče priznanje, zaradi tega lahko to stališče spremenimo v pozitivno.

-Nove informacije o pojavih.